

Cuprins

Cartea întâi. Mormolocul	7
Cartea a doua. Escapada	125
Cartea a treia. Elohim	293

Nichita DANILOV

Fiction-Ltd

Omul
din eprubetă

roman

POLIROM

2021

Da, e minunat, mi-am zis, în timp ce prin fața ochilor mi se perindau chipurile triste ale oamenilor scenei ce pregăteau ultimele detalii pentru premieră.

Da, mi-am zis, lumea teatrului își are farmecul ei. Când auzi căzând cortina și izbucnind ropotul de-aplauze, uiți de toate necazurile prin care ai trecut și te simți urcat în empireu. Atunci regizorul și actorii, ba chiar și directorul de teatru sunt cuprinși de un sentiment apoteotic. Nimeni nu se gândește în astfel de momente la sufleor. Nimeni nu-l aplaudă. Nici regizorul, nici interpreții nu-l scot din cușca lui ca să-l aducă pe scenă. După spectacol, umflându-se în pene, actorii abia catadicsesc să-i arunce un „bună seara” rostit acru printre dinți, deși se împiedică mereu de el. Dar trec câteva zile și situația se schimbă. Toți fac sluj la cușca lui și-l roagă una-alta. Ehe, atunci să te ții. Dacă ar fi fost ranchiunos din fire, ar fi avut ocazia să se răzbune orișicând. El însă se poartă cu ei ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Nu-i acesta, în fond, un mod subtil de a-i umili?!

Sufleorul e mereu în conul de umbră. El e ca un păianjen care țese mii de fire nevăzute, anihilându-și prada cu secrețiile sale, pentru a o devora pe îndelete, după ce spectacolul a luat sfârșit. Aplauzele se sting, actorii pleacă în cabine, dar personajele rămân pentru totdeauna ascunse în subconștientul lui. Ajuns acasă, el își poate umple zilele și nopțile cu ele. Mulți au impresia că sufleorul e a șaptea roată la căruță, dar ce-ar fi dacă s-ar îmbolnăvi, așa, nitam-nisam, de-amorul artei, sau dacă s-ar îmbăta înainte de spectacol?! Credeți că regizorul sau directorul sau vreun alt tembел umflat în pene l-ar putea suplini?!

Mergând agale pe alee, pornind de la experiența mea de pe Nebuloasă, îmi desfășuram în minte scenarii abracadabranțe. Voiam cu orice chip să-l impresionez pe președinte, chiar cu riscul să fiu luat peste picior. De aceea căutam replici cât mai sofisticate, vrând să-l încure pe înaltul meu interlocutor și să-l scot din ale lui. Învățasem, ce-i drept, multe tertipuri de la teatru. Știam o mulțime de replici pe de rost, care, iată, îmi reveneau acum în minte, deși eram la o distanță

enormă de timp și spațiu de nebuloasa Andromeda. Aș fi putut interpreta și-acum, la o adică, o serie de roluri pe care le urmărisem din cușca mea de sufleor căscată sub podea. În minte îmi veneau nenumărate roluri, amestecându-se între ele ca bucățelele de fructe într-un blender. Le combinam într-o anumită gamă, în funcție de impulsul de moment. Puteam imita nu numai voci celebre, dar și gesturile unor actori trecuți de mult dincolo de Styx, văzuți pe scenă sau la televizor. Și atunci să te ții! De unde să știe însă președintele cu cine are de-a face?! Veneam totuși, cum să vă spun, dintr-o altă galaxie și, chiar dacă pe moment viețuiam într-o eprubetă, puteam ieși oricând de acolo, propulsat într-un alt spațiu și, poate, un alt timp. Președintele mă trata cu amabilitate, privindu-mă cu condescendență, ca să spun așa, de sus în jos. Desigur, era greu de sesizat direcția în care privea președintele, și aceasta fiindcă unul dintre ochii săi (să fi fost dreptul, să fi fost stângul?) era un pic cam șpanchiu. Și când se uita la tine, de fapt, președintele, după cum am mai spus, se uita undeva pe lângă tine, la un obiect situat în dreapta sau în stânga ta. Iar când privirea sa rătăcea prin spațiu, în căutarea unui reper, ei bine, atunci puteai fi sigur că președintele te studiază cu atenție.

Președintele își fixase ochii pe fața mea. Dar eu înțelegeam foarte bine că privirea sa mă ocolea. De fapt, fără să-și dea seama, președintele mă privea cumva de sus. Nu bănuia că și eu îl priveam dintr-o perspectivă răsturnată: adică de jos în sus. Așa obișnuiam să-l privesc și pe profesor. Stăteam în eprubetă, cu mâinile împreunate pe piept, și-i studiam cu atenție, de la distanță, atât pe el, cât și pe asistentă, care îmi arunca din când în când ocheade, încercând să mă subjuge cu frumusețea ei. Viețuind un timp pe Nebuloasă, mă obișnuisem cu o astfel de perspectivă. Ghemuit în cușca mea de sufleor, observam cu atenție cum se mișcă actorii pe scenă. Le vedeam mai întâi călcăiele, care, uneori, ce-i drept, luau proporții colosale, și, în funcție de mișcarea lor, puteam să-mi dau seama când o va lua actorul pe arătură, uitând replica din pricina stresului și improvizând pe loc ceva fără

cap și fără coadă, cum se întâmpla de atâtea ori. Îl lăsam un timp în plata Domnului și abia când îl vedeam că se pierde de tot cu firea îi suflam fraza salvatoare. Vedeam atunci cum călcâiele încep să trepideze și actorul își intra din nou în rol. Oho, câte perechi de pantaloni și câte fuste cocoțate pe tocuri ca pe niște catalige mi s-au perindat prin fața ochilor, să fim sănătoși. O anumită grimasă interioară, o anumită stare de neliniște sau, dimpotrivă, de siguranță de sine se pot ghici privind cu atenție cum vibrează dunga de la pantaloni! Cât despre încrețiturile de la fuste, acestea se mișcă parcă de la sine. Fiecare fustă e ca un perpetuum mobile în interiorul căruia se ascunde, ca să zic așa, dracul gol, pomădat și pieptănat! Doamnele sunt numai zâmbet, numai lapte și miere. Însă, dacă te atingi de ele, laptele ia foc și se umflă, revărsându-se din sâni. Iar dacă nu te atingi, iese și mai rău. Între femeile de pe Andromeda și cele de aici nu-i mare deosebire. Ferească Dumnezeu să te apropii prea mult de combinezonul lor! Cum să vă spun, peste tot unde te duci în universul acesta, dai peste o Veronică sau peste o domnișoară Era în halat, ce-și zice Beatrice, dar și de femeia de serviciu ce șterge gresia cu mopul sau mătură pe scări! Ferească Dumnezeu să arunci o privire pe sub fustițele lor!

Vorbeam însă despre dungile de la pantaloni. Meseria de sufleor m-a făcut să fiu extrem de sensibil la vibrații. În cușca mea mă purtam asemenea unui păianjen cu picioroangele ațintite în toate colțurile sălii. Nimic nu scăpa tentaculelor mele. Nici un scârțâit de scaun, nici un căscat subtil, mascat de-o palmă, nici un clipocit de ochi sau pocnet de degete răsfrânte pe genunchi. Auzeam orice zgomot din culise. Îmi întindeam timpanele și îl culegeam de jos, depozitându-l în memoria mea ca într-o ladă! Acolo se ascunde tot adevărul lumii de dincoace și dincolo de mormânt! Aș putea să vă împui mult și bine capul despre zgomotele pe care le-am auzit atunci și pe care le aud, cumva, și acum. Nu vreau însă să vă plictisesc. Diferența dintre sufleor și actor e că primul joacă pentru el, pe când celălalt joacă pentru public.

Odată, stând ghemuit în cușca mea, am auzit rostindu-se următoarea frază: „Fiecare actor e ca un prinț sau ca un rege“ și m-am gândit: „De ce nu și cerșetor?“, odată ce actorul stă cu mâna întinsă înspre sală, așteptând ca publicul să-l aplaude la fiecare sfârșit de monolog?! Am zis monolog fiindcă, în teatru, ceea ce numim noi dialog nu există. Fiecare personaj vorbește cu sine însuși și doar pentru sine. În sensul că în el există și celălalt. Iar celălalt sau ceilalți, în timp ce îl ascultă, la rândul lor monologheză, desfășurând în minte monologuri fără șir. Desigur, atunci când însă le vine rândul să rostească o replică, se străduiesc să se poarte în fața publicului cât mai corect. În sinea lor însă protagoniștii continuă să vorbească dându-le celorlalți alte replici. Toți actorii de pe scenă se comportă astfel. În timp ce se montează o nouă piesă sau se repune în scenă una veche, isteria e la ea acasă. Iar după ce spectacolul e gata, tortul acesta se împarte în felii mai mari și mai mici, după care fiecare actor își învelește bine bucatăica sa de isterie, refugiindu-se în bârlogul său, lăsând-o să dospească în timpul nopții în conștiința sa împănată de tot felul de replici și închipuiri. Și în felul acesta rolul crește, crește, luând proporțiile unui coșmar. Din pricina asta, în teatru se face întotdeauna mult zgomot pentru nimic. Desigur că pe scenă fiecare actor vrea să pară ceea ce nu este. El vrea să joace cât mai distins. Și uneori chiar joacă. Dar, în timp ce joacă, paranoia se cuibărește în el, strângându-se ca un arc de ceas în mintea sa. La momentul oportun, când se va afla singur în fața oglinzii, arcul va sări de la locul său și-i va face mintea zob. Sunt totuși actori și actori. Chiar dacă toți sunt paranoici, unii reușesc să pară în public niște gentlemen. Cât despre doamne... dar mai bine să nu amintim de doamne. Deși le cunosc destul de bine, nu pot să mă pronunț. Doamnele sunt enigma în picioare. Și cu cât picioarele sunt mai lungi, cu atât enigma e mai mare.

În fine, pe scenă toți actorii, indiferent de rol, indiferent de vârstă și de sex, sunt o apă și-un pământ. Toți cerșesc. Cerșesc aplauze. Cerșetoria asta începe de la prima replică

și continuă până la sfârșitul spectacolului, uneori și după. Chiar și atunci când circulă în mod regulamentar pe stradă, veți vedea că actorul cerșește să fie recunoscut și adulat. Un adevărat actor nu poate trăi fără aplauze nici în somn! Și atunci ce fel de prinț sau rege poate fi?! Dacă, să zicem, într-o zi publicul, așa, dintr-un capriciu de moment, l-ar aplauda și apoi, brusc, aparent fără nici un motiv, l-ar huidui, ați vedea atunci cum, la lumina reflectoarelor, statuia împoponată a actorului se va prăbuși în fața voastră ca o grămăjoară de cenușă. Vorbesc, desigur, cu păcat. În momentele de inspirație, actorii sunt ca niște zei. Orice replică pe care-o rostesc, indiferent de ton, răsună-n sală ca șoaptele într-o catedrală goală. Ecoul lor, vorbesc de șoapte, persistă în noi mult după ce spectacolul s-a terminat. De unde atâta forță de persuasiune? Ce fel de demon îi animă pe actori? Cine îi inspiră să ia tonul potrivit?

Nu mă-ntrebați! Nu știu. Actorii, în general, mă enervează. Mai cu seamă atunci când își ies din rol. Poate că la mijloc e vorba de-o frustrare. Nu neg. Am vrut și eu cândva să mă fac actor. Dar m-am oprit la timp. Timiditatea mă făcea să mă port în fața publicului ca un idiot. De fapt, nici n-am apărut vreodată. Rolurile mele s-au consumat în culise. Oglinzile au fost singurii martori ai strădaniilor mele. Odată, ce-i drept, am îndrăznit să joc un rol în fața femeii de serviciu care mătura sala. M-a privit zâmbind sarcastic, în doi peri, fără să se oprească din măturat. Zâmbetul acesta mi s-a întipărit în minte pentru totdeauna.

Un adevărat rege al scenei e sufleorul! El nu are nevoie de aplauze pentru a respira! Pentru el totuna-i dacă sala fierbe sau e mută.

Aplauzele și huiduielile publicului el le depozitează în sînetul său secret și, noaptea, stînd întins în pat, înainte de-a adormi, le întoarce pe o parte și pe alta, adunându-le în grămezi și grămăjoare alături de replicile pe care le-a auzit; pe cele sincere de-o parte, pe cele calpe de altă parte, pentru ca apoi, înainte de culcare, să le arunce pe toate la coșul de gunoi. După un timp, ele ies însă de acolo și se strecoară,

mișcând ușor din coadă, din nou în sipet. Nici nu vă închipuiți cât de greu e să scapi de tot reziduul ăsta ce ți se depune în memorie încă de la debutul repetițiilor, când actorii încă nu-și cunosc rolul și se ceartă între ei, și până la ieșirea spectacolului din uz!

Peste tot se joacă Shakespeare. Nu știu de unde a apărut această modă. Dar aproape fiecare teatru are în repertoriul său o piesă de Shakespeare. Pe mine faptul ăsta mă exasperază. Am ajuns să cunosc tot Shakespeare-ul pe de rost. Cum să scap de replicile sale? Până și somnul mi-e bruiat de tot felul de personaje și scene din Shakespeare! Pe unde mă întorc, dau de Shakespeare. M-am săturat de el ca de mere pădurețe! Și apoi, cum să vă spun: cu toate că-l respect pe bătrânul Will, totuși, unele dintre dialogurile sale îmi par cam siropoase. De ani de zile încerc să scap de o parte din replicile sale și nu reușesc. Și acum mi se învârt în minte niște versuri din *Romeo și Julieta*, ce scârțâie precum arcurile unui pat supus noaptea la chinuri grele. Cu ce chestii răsuflete mai umblă și Shakespeare ăsta! Ce să spun: vin zorile și Julieta-i soare! Eu zic că mai potrivită ar fi fost să fie lună! Oricum, pe Julieta nu mi-o închipui decât ca pe o lună nouă! Mă întreb totuși de ce umblă bătrânul Will cu prostii! Nu poți s-o compari pe Julieta cu un soare și apoi s-o bagi în criptă. Acolo e locul lunii, care, după cum se știa încă din vechime, guvernează lumea celor morți. Dar se pare că timpurile de la Shakespeare încoace s-au întors pe dos. Și luna a devenit soare. Scena balconului nu rimează cu scena sinuciderii îndrăgostiților. În fine, de fiecare dată când îmi vine în minte monologul lui Romeo, încep să mă enervez. Și cum să nu te enervezi când bătrânul Will o ia pe arătură, spunând că doi dintre cei mai mândri aștri de pe cer vin să roage ochii Julietei, auzi ce vorbă!, să lumineze în locul lor sferile cerești?! Căci, vai, vezi bine, Doamne, acești doi mândri aștri sunt umiliți de strălucirea soriilor ce ard în ochii Julietei, care, prin strălucirea sau tristețea lor, ar putea preface noaptea-n zi sau ziua în noapte, astfel că păsările și-ar începe cântecul și nu l-ar mai sfârși! Păi eu, cum să vă spun, care